

Viktig bok om personlighet

Paul Moxnes har begitt seg ut på et svært ambisiøst prosjekt i denne boken. På 300 sider skal han gjennomgå teori og forskning om personlighet og rolle i et lederopplæringsperspektiv. Det første spørsmålet som dukker opp når jeg leser, er om boken på en ny måte integrerer sentralt stoff, eller om den blir et overflødigshorn.

Innholdsmessig går forfatteren gjennom dynamiske og trekkpsykologiske perspektiver på personlighet, senere i boken kontrasterer han personlighet opp mot rollebegrepet, selvet, forandring og personlig utvikling. Dette er bokens kanskje aller beste kapitler. Moxnes taler integreringens sak, og i den faglige fragmenteringens tidsalder viser han hvordan personlighetsbegrepet er mangelfullt og må kompletteres med blant annet rollebegrepet for å kunne gi vesentlig praktisk nytte.

Boken er befriende lite nøytral. Mange norske fagbøker (og artikler i tidsskriftet!) er svært kjedelige å lese fordi forfatterne ikke har noe personlig å melde, bortsett fra noe som er saklig og flinkt skrevet på vei mot en doktorgrad. Moxnes har begge føtter godt plantet i en psykodynamisk og jungiansk tradisjon. Han skriver grundig og svært godt, men med lite motforestillinger eller kritikk. En del av teoriene beskrives med et helt klart fortolkende blikk, såpass fortolkende at jeg selv synes det blir feilaktig. I presentasjonen av den velkjente femfaktormodellen beskriver han innholdet i faktorene på en så original måte at jeg ikke kan si meg enig. For eksempel kaller han faktor 1, som ofte kalles ekstrovert/utadvendthet, for makt. Alle maktmennesker er med andre ord utadvendte? De fleste betydelige femfaktorteoretikere benevner faktor 1 som en sosialitetsfaktor, hvor dominans/makt er en begrenset del av bildet.

Bokens svakeste side er at den favner over en del stoff som jeg ikke oppfatter har en naturlig plass i en bok om personlighet. For eksempel bruker han noen sider på å beskrive LØFT-tilnærmingen på en overfladisk måte ved å direkte sitere DeShazers grunnteser. Løftmetodikk bør han overlate

til Gro Johnsrud Langslet å beskrive, og ikke integrere den i en bok om personlighet. Bokens aller sterkeste side er den kritiske gjennomgangen av etablerte teorier, som mangler ved trekkpsykologisk tilnærming, og en svært god gjennomgang av problemer med å bruke personlighetstesting til prediksjon for eksempel av jobbatferd.

Moxnes er svært personlig i formen. I likhet med psykiateren Irvin Yalom, som i flere av bøkene sine utleverer personlige opplevelser i terapirommet så leseren nesten blir sittende og rødme, forteller Moxnes om sine erfaringer opp gjennom oppveksten og i diverse selvutviklingsgrupper, både som kursdeltaker og kursleder. Dette alene gjør boken svært leseverdige for praktiserende psykologer.

Det er en meget bra bok som holdt oppmerksomheten gjennom mesteparten av de 300 sidene. Jeg merket at jeg hadde en dialog med meg selv underveis og vekslet mellom å være svært uenig og svært enig. Boken er skrevet så dialogisk at jeg nesten synes jeg er i samtale med forfatteren. Dessverre kan den ikke leses som en innføringsbok i personlighet, til det er fremstillingene av mange av teoriene for subjektive. Men den bør være pensum for alle som ønsker kritiske refleksjoner rundt dagens rådende trekkteoretiske tilnærming innenfor personlighetsfeltet, og den er et must for profesjonelle testbrukere innenfor rekruttering og lederutvikling. Ikke minst kunne en utbredt lesning av denne boken bidra til en mer reflektert bruk av personlighetsverktøy i bransjen.

Anmeldt av Arne Svendsrud